

УДК 658.15:330.522.4:65.012.34

О.В. Скидан, д-р екон. наук, доцент

Житомирський національний агроекологічний університет

ЛОГІСТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Постановка проблеми. З розвитком ринкових відносин в Україні загострилася конкуренція в усіх галузях економіки. Для завоювання та утримання позицій на ринку підприємства мають використовувати всі можливі інструменти для підвищення ефективності своєї діяльності. Логістичні підходи до управління підприємством є одним із таких інструментів забезпечення ефективного управління, а отже і досягнення конкурентних переваг, що наразі недостатньо задіяний вітчизняними підприємствами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми логістики значною мірою досліджені в працях Б.А. Анікіна [1], Д. Дж. Бауерсокса [2], Є. В. Крикавського [9], Дж. Р Стока, Д. М. Ламберта [12], В. В. Смиричинського [11] та ін. Проте багатогранність проблеми використання логістичних підходів в управлінні зумовлює необхідність подальших досліджень в зазначеному актуальному напрямі.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження сутності логістики та логістичного управління, обґрунтування основних відмінностей між управлінням матеріальним потоком в статичному та динамічному стані, узагальнення підходів до управління запасами та рухом матеріальних ресурсів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній теорії управління логістика розглядається як інструмент управління матеріальним потоком впродовж всього логістичного ланцюга з використанням інформаційного та фінансового забезпечення. Слід відмітити наявність диференційованих підходів до трактування сутності поняття «логістика» (табл. 1).

З позиції розгляду логістики як управлінського процесу її головними завданнями є здійснення планування та управління матеріальним потоком впродовж логістичного ланцюга з метою задоволення виробничих потреб та потреб споживачів, а також пошук компромісу між задоволенням інтересів споживачів та мінімізацією витрат підприємства.

В понятійному апараті логістики Є.В. Крикавський, Л.Б. Міротін вживають також категорію «логістичне управління» (табл. 2). Дж.Р. Сток, Д.М. Ламберт, В.В. Смиричинський в аналогічному розумінні

використовують поняття «управління логістикою» та «логістичний менеджмент».

1. Підходи до визначення категорії «логістика»

Зміст категорії	Автор, джерело
Логістика – галузь економічної науки, що вивчає теорію оптимального управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками в економічних адаптивних системах із синергічними зв'язками	Є. В. Крикавський [6, с. 199]
Логістика – галузь економічної науки, яка вивчає планування, оптимальне управління і контроль за матеріальними та нематеріальними потоками та операціями в цілісних економічних системах	С. В. Мочерний [7, с. 436]
Логістика – процес планування, реалізації і контролю економічно ефективного переміщення і складування сировини, запасів, незавершеного виробництва, готових виробів, пов'язаних із цим послуг та відповідної інформації з місця походження до місця споживання для забезпечення відповідності вимогам споживача	Американське логістичне товариство «Рада з управління логістикою» [9, с. 14]
Логістика – наука планування, контролю та управління транспортуванням, складуванням та іншими матеріальними та нематеріальними операціями, що здійснюються в процесі доведення сировини та матеріалів до виробничого підприємства, внутрішньозаводської переробки матеріалів та напівфабрикатів, доведення готової продукції до споживача з відповідністю інтересам та вимогам останнього, а також передачі, зберігання та обробки відповідної інформації	А.Н. Родников, [10, с. 113]

Як стверджує В. В. Смиричинський, управління логістикою – це планування і координація усієї діяльності, необхідної для досягнення бажаного рівня обслуговування і якості поставок при найбільш можливому низькому рівні цін [11, с. 24].

Логістичний менеджмент, у розумінні Дж. Р. Стока та Д. М. Ламберта, – це частина процесу в ланцюгу постачання, в ході якого планується, реалізується та контролюється виробничий потік товарів, їх запаси, сервіс та пов'язана інформація від точки їх зародження до точки поглинання (споживання) з метою задоволення потреб споживачів [12, с. 2].

Як стверджує Д. Дж. Бауерсокс, інтегрована логістика складається з двох потоків:

- потоку запасів;
- інформаційного потоку [2, с. 56].

2. Тлумачення поняття «логістичне управління»

Зміст поняття	Автор, джерело
Логістичне управління – процес формування стратегії, планування, управління і контролю за переміщенням і складуванням сировини, матеріалів, виробничих запасів, готових виробів, та формування інформації від пункту виникнення до пункту використання з метою найефективнішого пристосування до задоволення потреб клієнта.	Є. В. Крикавський [6, с. 207]
Логістичне управління – свідомо організований цілеспрямований процес і активний вплив на суб'єктів логістичної системи на прогнозування, планування, організацію та контроль за матеріальними та нематеріальними потоками.	С.В. Мочерний [7, с. 437]

Поряд з цим Є. В. Крикавський та В. В. Смиричинський вважають, що логістика впродовж логістичного ланцюга складається з трьох основних потоків:

- матеріального;
- фінансового;
- інформаційного [9, с. 15; 11, с. 6-18].

Слід зазначити, що оскільки логістика розглядається як процес управління матеріальним потоком за участю інформаційного та фінансового потоків, то, на наш погляд, головним об'єктом управління в логістиці все ж таки є матеріальний потік. Управління матеріальним потоком здійснюється у двох станах – статичному та динамічному.

Статичний та динамічний стани є невід'ємною складовою матеріального потоку, які взаємопов'язані між собою. На наш погляд, як статичний, так і динамічний стан матеріального потоку є рівнозначними.

Отже, ми вважаємо, що запаси є не потоком інтегрованої логістики, а складовою матеріального потоку інтегрованої логістики.

Однак, при управлінні матеріальним потоком в статичному та динамічному стані виникають певні відмінності (табл. 3).

Крім логістики проблема управління запасами та рухом матеріальних ресурсів досліджується в маркетингу, операційному та фінансовому менеджменті (табл. 4).

Таким чином, поняття логістичного управління є ширшим порівняно з операційним, маркетинговим та фінансовим, оскільки об'єднує в собі складові кожного з цих видів управлінської діяльності.

3. Відмінності між управлінням матеріальним потоком в статичному та динамічному стані

Стан матеріального потоку	Характеристика матеріального потоку	Відмінні риси	Спільні риси
Динамічний	Рух ресурсів	Управління рухом ресурсів в кожній ланці логістичного ланцюга – закупівля, рух ресурсів з метою забезпечення виробничих потреб, просування по логістичному ланцюгу, розподіл	Під час просування по логістичному ланцюгу матеріальні ресурси змінюють форму та вартість.. Присутність в кожній ланці логістичного ланцюга.
Статичний	Запаси	Управління запасами – зберігання запасів в кожній ланці логістичного ланцюга та визначення їх оптимальних обсягів, мінімізація витрат, пов'язаних з запасами	Запаси, що зберігаються в кожній ланці логістичного ланцюга, змінюють форму та вартість. Присутність в кожній ланці логістичного ланцюга.

Джерело: розроблено на основі [1, 9, 11].

4. Сутність підходів до проблеми управління запасами/рухом матеріальних ресурсів

Наука	Підходи до управління запасами
Маркетинг	Управління запасами/рухом матеріальних ресурсів з метою задоволення потреб споживачів
Операційний менеджмент	Управління запасами/рухом матеріальних ресурсів з метою задоволення виробничих потреб
Фінансовий менеджмент	Управління запасами/рухом матеріальних ресурсів з метою мінімізації фінансових витрат та максимізації прибутків
Логістика	Управління запасами/рухом матеріальних ресурсів з метою знаходження компромісу між потребами споживачів та інтересами підприємства щодо максимізації прибутків

Джерело: розроблено на основі [1, 3, 4, 5, 9, 11].

Висновки. Логістика розглядається як важлива складова сучасної системи управління на підприємствах будь-якої сфери економічної діяльності. Оскільки логістика досліджує питання, пов'язані з матеріальними ресурсами та їх запасами, фінансовими та інформаційними ресурсами, прагнучи до знаходження компромісу між задоволенням

потреб споживачів продукції та мінімізацією витрат, вона об'єднує в собі операційне, фінансове, маркетингове управління та передбачає використання нових інструментів управління, властивих тільки логістиці.

Бібліографічний список: 1. Аникин Б.А. Коммерческая логистика / Б. А. Аникин, А. П. Тяпухин. – М.: Проспект, 2008. – 432 с. 2. Бауэрсокс Д.Дж. Логистика: интегрированная цепь поставок / Д. Дж. Бауэрсокс, Д. Дж. Клосс ; пер. с англ. Н.Н. Барышниковой, Б.С. Пинкерса. – 2-е изд. – М. : Олимп-Бизнес, 2005. – 640 с. 3. Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту / Є. Брігхем; пер. с англ. В. Біленький, С. Лазаренко, Ж. Чуприна та ін. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с. 4. Василенко В.А. Виробничий (операційний) менеджмент / В.А. Василенко, Т.І. Ткаченко. – К.: ЦУЛ, 2003. – 532 с. 5. Гаркавенко С.С. Маркетинг / С.С. Гракавенко. – К.: Лібра, 2002. – 712 с. 6. Економічна енциклопедія: у трьох томах [відп. ред. Мочерний С.В.] – К.: Академія, 2001. – Т. 2. – 2001. – 848 с. 7. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. Т.1 / С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Устенко, С.І. Юрій; за ред. С.В. Мочерного. – Львів: Світ, 2005. – 616 с. 8. Эффективность логистического управления / [Зарянов В.В., Инютина К.В., Еремина Л.В., Ташбыев И.Э. и др.]; под. ред. Л.Б. Миротина. – М.: Экзамен, 2004. – 448 с. 9. Крикавський Є.В. Логістика. Для економістів / Є.В. Крикавський. – Львів: Львівська політехніка, 2004. – 448 с. 10. Родников А.Н. Логистика: терминологический словарь / А.Н. Родников [2-е изд. исправленное и дополненное]. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 352 с. 11. Смиричинський В.В. Основи логістичного менеджменту / В.В. Смиричинський, А.В.Смиричинський. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 240 с. 12. Сток Дж. Р. Стратегическое управление логистикой / Дж. Р. Сток, Д.М. Ламберт; пер. с англ. В.И. Сергеева. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 797 с.

Скыдан О.В. Логистика как инструмент управления предприятием. В статье исследовано суть и значение логистики, логистического управления, обосновано главные отличия между управлением материальным потоком в статическом и динамическом состоянии, обобщено подходы к управлению запасами и движению материальных ресурсов.

Skydan O. The logistics as a tool for business management. This article explores the nature and importance of logistics and logistics management. Proved the main differences between the management of material flows in the static and dynamic condition. Generalized approaches to inventory management and movement of materials.